

PREGLED

UNICEF/SWZK00177/Pirozi

Otroci v centru Gavroche, Bukarešta, Romunija.

V prihodnjih dvanajstih mesecih bo v najbogatejših državah na svetu okoli 3.500 otrok, mlajših od 15 let, umrlo zaradi telesnega napada in zanemarjanja. V Nemčiji in Združenem kraljestvu vsak teden umre dva otroka — trije v Franciji. Več kot milijon otrok vsako leto prepeljejo čez mednarodne meje. Več kot 300 milijonov otrok na svetu dela — nekateri od njih v tveganih pogojih, nekateri so v to prisiljeni. Otroci z ulice se vsak dan borijo za preživetje na ulicah Evrope in Srednje Azije; izkoriščajo jih kriminalci, izogibajo se policiji. Eden od desetih šoloobveznih otrok v šoli doživlja nasilje — v nekaterih primerih je to tako travmatično, da otrok vidi samomor kot edini izhod.

Navedene številke UNICEFA, Svetovne zdravstvene organizacije, Mednarodne organizacije dela in Združenih narodov kažejo, da so otroci v naši regiji prav tako izpostavljeni nasilju kot drugod po svetu. Ne moremo domnevati, da smo bolj razviti ali bolj civilizirani — številke kažejo, da nismo. Za vsakim primerom, ki se pojavi na naslovnih in šokira ljudi, je še na tisoče otrok, ki postanejo preprosto statistika. Nasilje nad otroki je skrito in

razjeda od znotraj. Uničuje življenja in potencialne ter ustvarja družbe, ki sprejemajo nesprejemljivo — da se otroke lahko tepe, brca, pretepa, strada, zasmehuje in muči.

Nasilje ima mnogo različnih obrazov in se lahko dogaja povsod, kjer so otroci — v družini, na ulici, v šolah, v državnem institucionaliziranem varstvu. Vsak, ki je v neposrednem stiku z otroki, je potencialni storilec — starši, skrbnik, sorodnik, član skupnosti, drug otrok, šolski učitelj, policist. Toda ne glede na vrsto in kraj zlorabe so glavni vzroki pogosto enaki. Vzroki nasilja so:

Diskriminacija — Diskriminacija upravičuje nasilno vedenje, pa naj gre za spol, etnično poreklo, vero, invalidnost, bolezen ali spolno usmerjenost. Diskriminacija pri socialnih, izobraževalnih ali zdravstvenih storitvah lahko povzroči socialno izključenost etničnih skupin kot so Romi ter povečuje izpostavljenost otrok nasilju.

Družbena sprejemljivost — Države po Evropi in Srednji Aziji imajo različne pragove tolerance do nasilja. Tako skoraj vse države sprejemajo telesno kazen kot vzgojno sredstvo za otroke. Takšni nazori odražajo način ravnanja ljudi, tako v njihovem vedenju kot tudi v nizkem številu prijav nasilja.

Stres zaradi revščine in socialnega položaja — Študije o umrljivosti otrok zaradi trpinčenja v družinah bogatih držav so ugotovile, da sta revščina in stres, skupaj z mamili in alkoholom, tesno povezani z zlorabo in zanemarjanjem otrok*. V najslabšem primeru se je revščina pokazala kot dejavnik v ozadju svetovnih spopadov, zaradi katerih so skupnosti nastopile druga proti drugi.

* UNICEFOVO poročilo Innocenti št. 5, Tabela umrljivosti otrok zaradi trpinčenja v razvitih državah, UNICEFOV raziskovalni center Innocenti, september 2003.

PREGLED

Pa vendarle Konvencija ZN o otrokovih pravicah zagotavlja fizično integriteto, varnost in dostojanstvo otrok, in države imajo zakone za ustavitev nasilja... ali ne?

Nekje med teorijo in prakso nekaj manjka. Čas je, da to ugotovimo in ukrepamo.

Generalni sekretar ZN Kofi Annan je začel s projektom za ustavitev nasilja. Prvi korak je dobiti sliko o tem, kaj se dejansko dogaja, zato je imenoval profesorja Paula Sergia Pinheira za vodjo globalne študije o nasilju nad otroki. Študija bo opisovala, kaj se danes dogaja v štirih različnih okoljih – šola, dom, ustanove in skupnost. Informacija o vsakem izmed njih je vključena v ta sveženj, ki prikazuje podatke, ki jih že imamo, kateri ukrepi so bili sprejeti za rešitev problemov in kaj je treba storiti v prihodnosti. Nekateri izmed problemov – kot na primer ustrahovanje in zloraba – so že na dnevnem redu mnogih vlad, drugi, kot na primer škodljivi tradicionalni običaji in nasilje v ustanovah in pri usposabljanju mladine, so novejši. Skupno vsem obravnavanim zadevam je pomanjkanje zanesljivih podatkov. Dejstva in številke o nasilju je težko dobiti, toda brez njih je težko najti ustrezne rešitve, da bi zagotovili, da so naša dejanja zares učinkovita.

Študija bo črpala iz devetih regionalnih posvetovanj, vključno s posvetovanji Evrope in Srednje Azije v Ljubljani, Slovenija (5.7.-7.7.2005). Na posvetovanju se bodo srečali strokovnjaki, akademiki, praktiki in otroci ter ugotavljali, kaj je narobe in iskali načine, da bi to začeli popravljati. Njihovo delo je poziv k dejanjem – prekiniti tišino, angažirati, motivirati in umestiti politični dnevni red, ki bo spremenil svet za otroke danes in jutri – in nastal bo svet, v katerem nasilje nad otroki ne bo več dopustno.

Taja Oman, Ana Eržen, Urška Petrovčič, 7. razred, Kranj, Slovenija.

NASILJE V INSTITUCIONALIZIRANEM VARSTVU

Lucija Hrastnik, 4. razred,
Mozirje, Slovenija.

Nina Gorše, 4. razred, Slovenija.

Nihče natančno ne ve, koliko otrok v Evropi in Srednji Aziji je v institucionaliziranem varstvu. Po najboljših ocenah naj bi jih bilo okoli milijon, vendar je zaradi različnih standardov in metod pri zbiranju podatkov težko narediti primerjavo med državami.

Klasičen primer otroka, ki je izgubil svoje starše in živi v mladinskem domu, še zdaleč ni ustrezen. Otroci se namreč znajdejo v institucionaliziranem varstvu iz različnih vzrokov: lahko imajo starše, ki so bolni ali trenutno ne morejo skrbeti zanje ali iščejo azil, lahko so v priporu ali zaporu, imajo učne težave in fizične okvare.

Zaradi pomanjkljivih podatkov je težko oceniti, do katere mere se otroci soočajo z nasiljem v ustanovah, vendar pa je vedno več dokazanih zlorab in tudi poročila organizacij za zaščito otrok kažejo na to, da so otroci – še toliko bolj ranljivi, ker so sami v tujem okolju – jasno izpostavljeni tveganju. In glede na informativni dokument za obravnavo na posvetu: “od Združenega kraljestva do Uzbekistana prihaja do precejšnjega števila zlorab vseh vrst.

Dejstva

- Primeri zlorab v institucijah so prišli na dan v vsej regiji. Raziskave na Irskem in Portugalskem pričajo o desetletja dolgih spolnih, fizičnih in duševnih zlorabah: na Irskem je vladna komisija za raziskovanje zlorab otrok prejela 3000 prijav, od tega jih je bilo 60 odstotkov od ljudi nad 50 let, ki so bili kot otroci zlorabljeni v skrbstvenih ustanovah.
- V Belgiji, Češki republiki, Franciji, Kirgizistanu in Moldovi ni izrecne prepovedi telesnega kaznovanja v ustanovah.
- Po poročilih nevladnih organizacij o položaju otrokovih pravic se z 80 odstotki otrok v internatih kruto ravna v Kazahstanu, medtem ko naj bi v Albaniji sirote pogosto postale žrtve fizične zlorabe.
- Domovi za institucionalizirano varstvo so pogosto neprimerni, nehygienični, slabo ogrevani in prehrana je pomanjkljiva.
- Veliko nasilja je med otroki samimi. Britanska študija o nasilju med otroki v skrbstvenih ustanovah je pokazala, da je šlo v polovici prijavljenih primerov za hujše fizično nasilje, kot so napadi z noži, udarci, brce, v drugi polovici primerov pa je šlo za nasilje brez stika, kot na primer vandalizem in grožnje.
- Mladi so večkrat v priporu z odraslimi: po Nemški državni koaliciji za izvajanje Konvencije ZN o otrokovih pravicah obstajajo znaki groženj, izsiljevanja in celo posilstva. Odbor Sveta Evrope proti mučenju je opozoril, da so v hrvaških skrbstvenih ustanovah videli osebje, ki je teplo, brcalo in udarjalo mladostnike s palicami. Obstajajo tudi dokazi o slabem ravnanju policistov z otroki in mladostniki v policijskem priporu v Albaniji, Franciji, Gruziji, Romuniji, Švici, Ukrajini in Uzbekistanu.
- V skrbstvenih in nadzorstvenih ustanovah je preveč otrok iz etničnih manjšin. Po podatkih Svetovne banke je vsaj 40 odstotkov otrok v romunskih bivalnih ustanovah Romov, čeprav Romi predstavljajo le 10 odstotkov celotnega prebivalstva.

NASILJE V INSTITUCIONALIZIRANEM VARSTVU

Kako ukrepamo?

Konvencija ZN o otrokovih pravicah jasno nalaga vladam zaščito otrok v skrbstvenih ustanovah in prepoveduje samovoljen odvzem prostosti otrokom. Prav tako določa, da je treba z otroki ravnati z občutkom in jih pripreti ločeno od odraslih.

Odbor ministrov Sveta Evrope je sprejel priporočilo, ki določa otrokove pravice v institucionaliziranem varstvu, vključno s pravico do nenasilne vzgoje.

Evropska unija je sprejela direktivo, da se otroci, iskalci azila, nastanijo z odraslimi sorodniki, rejniško družino ali v posebnih centrih, da se tako zagotovi njihovo varstvo.

Odbor Sveta Evrope proti mučenju* ima pooblastilo, da preverja prostore, kjer so pripti mladostniki.

Vedno več držav se zaveda problemov in preiskuje pogoje in nasilje v bivalnih ustanovah vseh vrst ali pa takšne preiskave vsaj dovoljuje.

Kako naprej?

- prepovedati telesno kaznovanje in poniževalno ravnanje v ustanovah po svetu;
- določiti pravila o dovoljenih in prepovedanih oblikah disciplinskih ukrepov in kaznovanja;
- določiti osnovne smernice glede varstva otrok;
- določiti strategije proti ustrahovanju v vseh bivalnih ustanovah;
- preveriti osebje, ki dela z otroki, jih ustrezno usposobiti in zagotoviti ustrezne delovne pogoje;
- zagotoviti izobraževanje, rekreacijo, kakovostno prehrano, zdravstveno varstvo in stike z zunanjim svetom, da bi preprečili frustracije otrok;
- zagotoviti, da lahko otroci brez strahu ali skrbi pred maščevanjem izrazijo zaskrbljenost ali pripombe glede ravnanja z njimi;
- razvijati nebivalne druge možnosti skrbstva in vzgojnih zavodov.

UNICEF/SWZK00277/Pirozzi

Fantje na poljih zavoda za mladoletne prestopnike v Moldovi.

Viri

Alternative Report for the Situation of Children's Rights and the implementation of the Convention on the Rights of the Child in Albania, CRCA, ACRN, Tirana, August 2004.

Alternative Report of Non-Governmental Organizations of Kazakhstan, Almaty, 2002.

The Council of Europe's Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment/Inf (2001) 4.

Committee on the Rights of the Child Concluding Observations on the 30 countries in the region reviewed since 2002.

Supplementary Report of the National Coalition, National Coalition for Implementation of the UN Convention on the Rights of the Child in Germany.

Cawson, P., Berridge, D., Barter, C., and Renold, E., *Physical and Sexual Violence amongst Children in Residential Settings: Exploring Experiences and Perspectives*, University of Luton and NSPCC, January 2001.

Tobis, D., *Moving from Residential Institutions to Community-Based Social Services in Central and Eastern Europe and the Former Soviet Union*, The World Bank, 2000.

UNHCR, July 2003.

* Odbor za preprečevanje mučenja in nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja

NASILJE V SKUPNOSTI

UNICEF/SUZK00271/Photozi

Mlad berač na cesti v Tbilisiju, glavnem mestu Gruzije.

Svet je za otroka brez zaščite nevaren. Študije kažejo, da ni države, v kateri ne bi ostajalo nasilje v skupnosti, čeprav je obseg težko izmeriti.

Revščina, kriminal in izkoriščanje so za veliko otrok v regiji vsakdanji pojav. Vzhodna Evropa in Srednja Azija imata veliko posebnih vrst tveganja: revščina pripomore k razvoju kriminala in spravi otroke in mladostnike na cesto ali v kruto ali nezakonito delo, mnoge privlači nasilne in kriminalne združbe. Zlasti v vzhodni Evropi strmo naraščajo uboji in poškodbe. Nekateri otroci si ustvarijo dom na cesti in živijo od beračenja ali prostitucije, hkrati pa trpijo zaradi nasilja strank ali policije. Revščina vodi v izkoriščanje, pri čemer ima od bede korist organizirani kriminal, ki služi s trgovanjem otrok za namene spolnega izkoriščanja ali sodelovanja z zločinci.

Celo na najbolj organiziranih področjih življenja v skupnosti se lahko skrivajo nevarnosti. Otroci se soočajo z nasiljem v prostem času, v klubih in celo v verskih objektih, kot so cerkve. Lahko so prisiljeni v prenaporne treninge ali imajo prestroge diete, da bi tako dosegli boljše športne rezultate, ali pa jih trenerji ali skrbniki telesno kaznujejo ali spolno zlorablajo.

Dejstva

Statistične podatke o nasilju v skupnosti je težko dobiti, vlade pa potrebujejo več podatkov, da bi lahko ukrepale. Obseg trgovanja z otroki in njihovega spolnega izkoriščanja se še vedno raziskuje, kazenske statistike pa vsebujejo samo primere, ki pridejo na dan. Naslednje številke skušajo na splošno orisati položaj.

- Nasilje tolpa v vzhodni Evropi strmo narašča. V Ruski federaciji se je po padcu komunizma število ubojev, ki so jih storili mladostniki med 10 in 24 letom, povečalo za 150 odstotkov. V Azerbajdžanu, Latviji in Ruski federaciji so se streljanja več kot podvojila.
- Na Nizozemskem so bili leta 1995 mladostniki med 15 in 17 let več kot štirikrat bolj verjetno žrtve napadov kot odrasli.
- V Bremnu (Nemčija) nasilje tolpa obsega več kot polovico vseh prijavljenih nasilnih kaznivih dejanj, povezanih z nasiljem.
- Na cestah St. Petersburga živi po ocenah 10.000-16.000 ljudi, polovica od teh je mlajših od 13 let. Od tega jih je približno 10 do 30 odstotkov še posebej izpostavljenih nasilju, ker sodelujejo v kriminalnih dejavnostih, kot je trgovanje z drogami ali ukradenim blagom; okoli 20 odstotkov tistih, mlajših od 18 let, živi od prostitucije.
- Policija otroke s ceste običajno aretira, jih pridrži in obtoži lažjih kaznivih dejanj.
- Na bombaževih poljih v Srednji Aziji je običajno prisilno delo. Otroška delovna sila v Tadžikistanu, Turkmenistanu in Uzbekistanu se srečuje z nečloveškimi pogoji.
- Londonska policija je identificirala 14 otrok, ki so bili leta 2003 prodani v domače suženjstvo.
- Nekateri albanski in romunski otroci se pripeljejo v zahodno Evropo za delo s kriminalnimi združbami pri vlomih in drugih kaznivih dejanjih.
- Od 1995 je bilo v svetu prijavljenih več kot 5000 primerov zlorabe otrok v katoliški cerkvi. V Franciji je bilo v zadnjih letih trideset duhovnikov obsojenih zaradi spolne zlorabe, v Združenem kraljestvu je bilo med 1995 in 1999 prijavljeno 21 primerov, v Nemčiji pa med 1994 in 2001 13 primerov.
- Po poročilih strokovnjakov je v športu okoli 20 odstotkov mladostnikov izpostavljeno tveganju zlorabe, 10 odstotkov pa so dejanske žrtve.

Kako ukrepamo?

Mednarodne pogodbe, kot sta Konvencija ZN o otrokovih pravicah in Evropska konvencija o človekovih pravicah, določajo oblike varstva otrok — vključno z njihovo pravico do življenja in družinskega življenja.

Namen konvencij Mednarodne organizacije za delo (ILO) je zatreti krute oblike otroškega dela, kot so prodaja in trgovanje, prostitucija, delo v vojski, nevarnih industrijah ali prisilno delo.

NASILJE V SKUPNOSTI

Namen najnovejše konvencije Sveta Evrope je ustaviti trgovanje. Konvencija Sveta Evrope o kibernetiski kriminaliteti pa daje policiji mehanizme, kako čezmejno delovati, da bi zatrli otroško pornografijo na internetu.

Združeno kraljestvo je odprlo prvo enoto za zaščito otrok v športu, nogometna zveza pa je ustanovila Skupino za etično strategijo, ki bo obravnavala ta problem.

Kako naprej?

- Vlade morajo v praksi izvajati ukrepe, o katerih so se dogovorile v različnih mednarodnih pogodbah.
- Za otroke naj bi dekriminirali kazniva dejanja, kot so potepuštv, prostitucija in pohajkovanje.
- Spolno izkoriščanje in posedovanje otroške pornografije je treba inkriminirati.
- Vlade morajo uveljaviti načela ekstrateritorialnosti, ki omogočajo pregon svojih državljanov za kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost, storjena v tujini.
- Policija naj bi bila usposobljena tako, da upošteva in spoštuje otrokove pravice ter obravnava njihove primere z občutkom.
- Vsakega, ki dela z otroki, je treba vnaprej preveriti, da se zagotovi, da ni bil v preteklosti povezan z nasiljem.
- Ukrepe proti delu otrok je treba oblikovati tako, da upoštevajo vse dejavnike in dajejo prednost politikam, ki bi zatrle revščino.
- Ukrepi proti trgovanju – tako na nacionalni kot na mednarodni ravni – bi morali upoštevati posebne potrebe otrok.
- Bogate države bi morale takoj povečati mednarodno pomoč za zmanjšanje revščine.

UNICEF/SVZK000397/Prozzi

Otroci v centru Gavroche, Bukarešta, Romunija.

Viri

WHO, *World Report on Violence and Health*, Geneva, 2002.

Ashagrie, K., *Statistics on Working Children and Hazardous Child Labour in Brief*, ILO, Geneva, 1998.

ILO/IPEC, *Romania. Working Street Children in Bucharest: A Rapid Assessment*, Geneva, 2002.

ILO/IPEC, *In-depth analysis of the situation of Working Street Children in St. Petersburg 2000*, St. Petersburg, 2001; *In-depth analysis of the situation of Working Street Children in the Leningrad Region 2001*, St. Petersburg, 2002; *In-depth analysis of the situation of Working Street Children in Moscow 2001*, Moscow, 2002.

Report by Mr. Alvaro Gil-Robles, Commissioner for Human Rights, on his visits to the Russian Federation, 15 to 30 July 2004, 19 to 29 September 2004, Office of the Commissioner for Human Rights, Council of Europe, Strasbourg, 20 April 2005, CommDH (2005) 2.

The International Crisis Group, *The Curse of Cotton: Central Asia's Destructive Monoculture*, Asia Report No. 93, 28 February 2005.

Human Rights Watch, *Children of Bulgaria: Police Violence and Arbitrary Confinement*, 1996; Human Rights Watch, *Submission to the Committee on the Rights of the Child for its Day of General Discussion on State Violence Against Children*, September 22, 2000.

David, P., *Human Rights in Youth Sport: A Critical Review of Children's Rights in Competitive Sport*, Routledge, London, 2005, pp. 92-101.

Morello, Sara E., 'The Vatican and Clergy Sexual Abuse', www.bishopswatch.org

Prijateljstvo, David Lazič, 5 let, Slovenija.

NASILJE V ŠOLAH

Prijateljstvo, Tina Bekrič, 3. razred, Kamnik, Slovenija.

Večina otrok v Evropi vsak dan hodi v šolo. To je njihova priložnost, da se učijo, da spoznavajo sebe in svet in gradijo svojo prihodnost.

Danes je malo verjetno, da bi učitelji šoloobvezne otroke okrutno kaznovali — skoraj v vsej Evropi in Srednji Aziji je telesno kaznovanje v šolah z zakonom prepovedano. Toda nasilje je skrito — največkrat v obliki ustrahovanja. Otroci, ki so nekoliko drugačni — bolj bistri, večji ali manjši, z drugačno barvo kože ali drugačnim naglasom — so lahko tarča zasmehovanja in napadov. Tudi učitelji so lahko tisti, ki ustrahujejo, ali postanejo žrtve.

Razvpiti primeri — ko učenci streljajo na učence ali samomori otrok, ki ne zdržijo več pritiskov — dokazujejo, da ima lahko nasilje tragične posledice, če se s tem vprašanjem ne začnemo pravočasno ukvarjati. Varne šole so šole brez nasilja, vlade, učitelji, učenci, starši in skupnost pa morajo take šole razvijati in podpirati.

Dejstva

Ustanovljena je bila Evropska posvetovalnica za zbiranje podatkov o nasilju v šolah. Sedež ima na Univerzi v Bordeauxu v Franciji, zajema pa Belgijo, Nemčijo, Italijo, Španijo, Švico in Združeno kraljestvo.

Toda dejstva in številke o nasilju je vedno težko najti. Mnogo otrok je strah spregovoriti in na statistične podatke lahko vplivajo vprašanja, ki jih raziskovalci zastavljajo, ali velikost ali narava skupine, ki jo izberejo. Naslednji primeri skušajo dati splošno sliko iz različnih držav v regiji:

- Leta 2000 je raziskava o zlorabah otrok in fizičnem nasilju nad otroki v Gruziji pokazala, da je 31,8 % od 4.382 otrok v starosti

od šest do sedem let izjavilo, da so skusili fizično kaznovanje v šolah, v 96 % primerov so jih kaznovali učitelji.

- Anketa v Armeniji iz leta 2002, ki jo je izvedel UNICEF med starši in otroki v starosti od 7-18 let, je pokazala, da so tepeži in udarci nekaj običajnega v šolah in doma.
- V skladu z vladnim poročilom Ruske federacije 16 % učencev trpi zaradi fizičnih zlorab učiteljev 22 % pa zaradi duševnih zlorab.
- Raziskave Univerze v Bordeauxu v Franciji kažejo, da je bilo od 35.000 vprašanih učencev 10 % ustrahovanih. Po slovenskih raziskavah je ustrahovanih 45 % učencev. Leta 2004 je dobrodelna ustanova za otroke ChildLine v Združenem kraljestvu objavila, da se je število vseh otrok, ki so prek zaupnega telefona iskali nasvete zaradi ustrahovanja, povečalo za 42 %, kar je največje letno povečanje v 18-letni zgodovini te dobrodelne ustanove. Okrog 500 otrok pokliče vsako leto zaradi misli na samomor.
- Deklice so večkrat ustrahovane kot dečki. 85 % napadov izvedejo dečki. Zelo malo je raziskav o deklicah, ki ustrahujejo druge. 80 % nasilja se dogaja v starostni skupini 12 — 16 let.

UNICEF/SWZ010284/Krikorian

Primer dobre prakse v Posebni šoli Vardeshen v Armeniji, v kateri imajo otroci na voljo individualno svetovanje, da lažje premagajo posledice nasilja.

Kako ukrepamo?

Konvencija ZN o otrokovih pravicah določa, da morajo otroci imeti v šoli varno okolje.

Po podatkih iz preglednice, ki jih je zbrala skupina Global Initiative, je telesno kaznovanje načeloma prepovedano po vsej Evropi in srednjeazijski regiji razen britanskega Kanalskega otoka Jersey, Kirgizistana, Tadžikistana in Turkmenistana, čeprav ni podatkov o tem, ali je praksa v skladu z zakonom.

Kampanje proti ustrahovanju potekajo v mnogih državah v regiji. Znane osebnosti, kot sta David Beckham in švedska

NASILJE V ŠOLAH

prestolonaslednica princesa Victoria podpirata ustrahovane otroke.

Svet Evrope je leta 2004 uvedel Listino za demokratične šole brez nasilja. Sestavili so jo otroci iz 40 šol v 19 evropskih državah, sprejelo pa jo je prek 17.000 učencev po vsej Evropi. V listini je navedeno, kako se lahko šole pozitivno odzovejo na nasilje in ustrahovanje z vključevanjem učiteljev, učencev, pomožnega osebja in lokalne skupnosti.

Za uspešne so se izkazali programi, ki vključujejo celotno skupnost in zagovarjajo odprtost v šolskem okolju – zlasti, če jih uvedejo, še preden se je ozračje nasilja preveč zakoreninilo. Nekatere države, npr. Švedska razmišljajo o možnosti novih zakonov, po katerih bi bile šolske oblasti zakonsko obvezane, da ustavijo ustrahovanje in nasilje ter učencem in dijakom olajšajo vlaganje pritožb.

Kako naprej?

- Države bi morale sprejeti učinkovite ukrepe za ustvarjanje zdravih in veselih šol.
- Vzpostaviti bi bilo treba sisteme zgodnjega opozarjanja, da bi zaznali težave še preden se spremenijo v odkrito nasilje. Preventiva je ključ k izgradnji šol brez nasilja.
- Šole morajo razviti strategijo proti nasilju, ki vključuje učitelje, učence, predstojnike in lokalno skupnost. Otroke je treba vključiti na vsakem koraku.
- Učitelji in učenci se morajo udeležiti usposabljanja proti nasilju in v šolski urnik je treba vključiti predavanja o preprečevanju nasilja.
- Spodbujati je treba manj vsiljive načine za razreševanje sporov, kot npr. posredovanje, pri katerih se problemi rešujejo tako, da se ljudje sestanejo in sprejmejo skupne odločitve.
- Šole morajo biti demokratične. Sproščeni odnosi med učenci in učitelji morajo biti pravilo ne izjema.

UNICEF/SWZ00283/Kikorian

Primer dobre prakse v Posebni šoli Vardeshen v Armeniji, v kateri imajo otroci na voljo individualno svetovanje, da lažje premagajo posledice nasilja.

Viri

Chinkov, V., "Violence among children and young people in the Russian Federation" in *Violence in schools. A challenge for the local community*, Conference 2-4 December 2002, Council of Europe, Strasbourg, in Integrated project "Responses to violence in everyday life in a democratic society", Council of Europe Publishing, Strasbourg, 2003, pp. 65-70.

Mikus Kos, A., "Peer violence and bullying in south-east Europe", in *Violence in schools. A challenge for the local community*, Conference 2-4 December 2002, Council of Europe, Strasbourg, in Integrated project "Responses to violence in everyday life in a democratic society", Council of Europe Publishing, Strasbourg, 2003, pp. 71-77.

Debarbieux, E., *Studies on the violence in the school environment*, 1996, 1999, 2001.

Research carried out for the project "Responses to violence in everyday life in a democratic society", Council of Europe.

Annual statistics from Childline, the UK telephone helpline for children and young people,

<http://www.endcorporalpunishment.org/>

Survey on Violence Against Children in Armenia, UNICEF, 2003.

Prijateljstvo, Tjaša Britovšek, 5. razred, Mislinja, Slovenija.

NASILJE DOMA IN V DRUŽINI

UNICEF/SWZK0071/Prozzi

Mati in sin v Turkmenistanu.

Konvencija ZN o otrokovih pravicah družino označuje kot "naravno okolje za rast in blaginjo," vendar pa študije po Evropi in Srednji Aziji prikazujejo drugačno sliko. Dom za mnoge otroke preprosto niso nebesa, pač pa pekel — kraj, kjer se soočajo z največ nasilja, pa vendarle kraj, kjer je to nasilje najmanj opazno.

Družba proti nasilju v družini še vedno ne ukrepa dovolj odločno. Otroci se pogosto obravnavajo kot "lastnina" staršev in ne kot ljudje s svojimi lastnimi pravicami do varstva. Nasilno in ponižujoče kaznovanje staršev in skrbnikov je še vedno zakonito in pogosto v večini držav Evrope in Srednje Azije. Škodljivim tradicionalnim običajem kot so obrezovanje ženskih genitalij in uboji zaradi časti se nihče ne upira zaradi nevednosti ali iz strahu pred žalitvijo.

Veliko otrok po Evropi vsak dan pretepajo, brcajo, jim grozijo, jih zasmehujejo ali osamijo. Če bi bila žrtev takšnih dejanj odrasla oseba, bi to v katerikoli evropski državi pomenilo fizični napad, ki šteje za kaznivo dejanje.

Dejstva

Naslednji primeri skušajo prikazati splošno sliko za Evropo in Srednjo Azijo. Dejstev in števil o nasilju nad otroki pa ni lahko dobiti. Mnoge otroke je strah spregovoriti in na statistične podatke lahko vplivajo vprašanja, ki jih postavljajo raziskovalci, ali velikost ali narava skupine, ki jo izberejo. Nekatere probleme — kot na primer spolno zlorabo in nekatere škodljive tradicionalne običaje — šele sedaj dokumentirajo. Velika večina primerov oblastem ostane neopazna.

Nasilje v družini

- Po UNICEFOVIH podatkih zaradi trpinčenja vsak teden po dva otoka umre v Združenem kraljestvu in Nemčiji in trije v Franciji.

- Otroci, stari manj kot eno leto, so izpostavljeni trikrat večjemu tveganju za uboj kot otroci, stari od enega do štirih let. Za to starostno skupino pa velja dvakrat večje tveganje kot za starostno skupino od pet do štirinajst let.
- Študija hrvaških študentov iz leta 2003 je pokazala, da jih je 93 odstotkov doživelo nasilje.
- Večina staršev v večini držav še vedno verjame, da je sprejemljivo otroka udariti ali mu prisoliti kľofuto.
- Približno 10 do 30 odstotkov otrok v mnogih državah hudo pretepajo s pasovi, palicami ali drugimi predmeti. v nekaterih primerih se zloraba otrok stopnjuje v trpinčenje.
- Več kot polovica moldovskih otrok, ki so jim zastavljali vprašanja v okviru študije, je povedala, da so bili poškodovani ali ranjeni.
- Tri četrtine naključno izbranih britanskih mater je sredi 90-ih let priznalo, da udarijo svojega otroka, starega manj kot leto dni.

Spolna zloraba

- Najpogostejše žrtve so deklice, otroci pred puberteto ali v zgodnji puberteti in invalidni otroci.
- Študije v 14 evropskih državah so pokazale, da stopnja spolne zlorabe tako v družini kot zunaj nje znaša 9 %: 33 % za deklice in 3 do 15 % za dečke;
- Leta 2000 je v romunski študiji je 9,1 % izprašanih otrok povedalo, da so bili zlorabljeni in 1,1 % jih je bilo posiljenih.
- V Tadžikistanu je 9,7 % mater prijavilo, da so njihovi možje in/ali sorodniki spolno zlorabljali njihove otroke.

Škodljivi tradicionalni običaji

- Uboji zaradi časti, kjer družinski člani usmrtijo sorodnike, za katere menijo, da so se nemoralno vedli, so se stoletja dogajali v Turčiji in Albaniji.
- Družine v Nemčiji, Združenem kraljestvu in na Švedskem so ubile svoje mlade ženske člane, če so se upirale slediti tradiciji.
- Poroka otrok je še vedno pogosta med Romi in je povzročila prisilno poročanje deklic na Slovaškem in v Albaniji.
- V Združenem kraljestvu je na zunanem ministrstvu vsako leto prijavljenih okoli 200 primerov prisilnih porok.

Hiša ljubezni in sonca, Erik Veznaver, pet let, Koper, Slovenija.

Kako ukrepamo?

Poročila kažejo, da je Evropa pred drugimi regijami v sprejemanju ukrepov za ustavitev nasilja nad otroki. Vse evropske države hitro spreminjajo preteklost, ko je nasilno in poniževalno kaznovanje otrok veljalo za običajno in sprejemljivo. Švedska je začela uvajati reformo zakona pred pol stoletja in postala prva država na svetu, ki je leta 1979 izrecno prepovedala telesno kazen. To je sedaj uzakonjeno tudi v Avstriji, Bolgariji, Hrvaški, Cipru, Danski, Finski, Nemčiji, Madžarski, Islandiji, Italiji, Latviji, Norveški, Portugalski, Romuniji in Ukrajini. Nizozemska, Slovaška in Slovenija pa so napovedale, da bodo sprejele zakon proti telesni kazni.

Reforma zakonodaje pospešeno poteka. Evropsko sodišče za človekove pravice je izreklo številne sodbe, po katerih bi bilo zakone proti nasilju nad otroki v Evropi treba zaostriiti in poudarilo, da je dolžnost vsake vlade, da prisilno spolno občevanje inkriminira.

Programi za vzpodbujanje kvalitetnega starševstva so v Evropi vse bolj popularni. Na primer v Moldovi izobraževanje staršev poteka preko sistema zdravstvenega varstva. V Srbiji in Črni gori so v večjih krajih in mestih ustanovili mobilne skupine za pomoč ter multidisciplinarne skupine za zaščito otrok, ki uporabljajo različno strokovno znanje in angažirajo skupnosti.

Kako naprej?

- Države bi morale odgovarjati za pomanjkljivo varstvo otrok pred vsemi oblikami nasilja;
- Evropa mora postati območje brez telesne kazni;
- Pri vseh politikah in posameznih odločitvah o ukrepih za preprečevanje nasilja nad otroki in odzivanjem nanj bi morali predvsem upoštevati, kaj je najboljše za prizadetega otroka;
- Vlade morajo poslušati otroke in upoštevati stališča, ko odločajo o ukrepih za preprečevanje nasilja;
- Treba je aktivirati šole, zdravstvene in socialne službe, da bodo odrasle učile, da nasilje nad otroki ni sprejemljivo;
- Otroci naj bi se naučili nenasilnega reševanja konfliktov; v šoli naj bi se učili o spolni odgovornosti in soglasju;
- Vse smrtne primere in hude poškodbe otrok doma bi bilo treba rutinsko in natančno preiskati;
- Tisti, ki delajo na področju varstva otrok, naj bi bili primerno plačani, usposobljeni, in naj bi se ravnali po etičnih kodeksih;
- Sodišča bi morala vzpostaviti način zbiranja dokazov, ki je prizanesljiv do otrok;

UNICEF/SWZK00307/Pirozi

Dedek in vnukinja v Tadžikistanu.

- Regionalni in mednarodni mehanizmi za človekove pravice bi morali biti dostopni otrokom. Na primer, otroci bi morali imeti možnost dati vlogo na Sodišče za človekove pravice;
- Otrokom žrtvam nasilja/tistim, ki so preživeli nasilni napad, mora biti na voljo brezplačno zdravljenje s poudarkom na rehabilitaciji in ponovni integraciji;
- Novinarji naj bi svojo vlogo igrali pri prikazovanju razsežnosti problema, ne pa da senzacionalistično poročajo o posameznih primerov;
- Evropske države bi bilo treba še bolj ozvestiti o škodljivih tradicionalnih običajih.

Viri

Child Abuse and Neglect in Romanian Families, a National Prevalence Study 2000, National Authority for Child Protection and Adoption (WHO and World Bank), Bucharest, 2002.

Child sexual abuse in Europe, coordinated by Corinne May-Chahal and Maria Herczog, Council of Europe Publishing, Strasbourg, 2003.

Country Programme Action Plan to Reduce Harm and Exploitation of Children in Tajikistan, UNICEF and National Commission on Child Protection.

Innocenti Report Card No. 5, A league table of child maltreatment deaths in rich nations, UNICEF Innocenti Research Centre, Florence, 2003.

Responses to the governmental questionnaire circulated by the UN Study on Violence Against Children.

Research on scale of punitive violence against children in the region summarized by Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children; see www.endcorporalpunishment.org

KDO SMO

Ion Sestacovschi, devet let, Moldova.

Študija ZN o nasilju nad otroki je pionirski primer partnerstva med organizacijami, ki si prizadevajo za izgradnjo boljšega sveta.

Naš namen je graditi na naših skupnih vrednotah, da bi zagotovili, da lahko vsak na svetu ne glede na vero, kulturo, tradicijo, okolje ali starost uživa enake pravice in živi polno življenje brez nasilja in negotovosti.

Glavni partnerji svetovalnega centra v Ljubljani so:

Glavni partnerji svetovalnega centra v Ljubljani so:

- Vlada Republike Slovenije
- Svet Evrope
- UNICEF
- Svetovna zdravstvena organizacija
- Urad visokega komisarja za človekove pravice
- Svetovalni odbor nevladnih organizacij za Študijo ZN o nasilju nad otroki

KDO SMO

Informacije za stike

za medije/splošna vprašanja:

Ekaterina Zimianina
UNICEF Regional Office for CEE/CIS/Baltics (Regionalni urad
UNICEFA za Srednjo in Vzhodno Evropo/Skupnost neodvisnih
držav/Baltiške države)
Palača narodov
CH-1211 Geneva 10, Switzerland
Tel: 41 22 909 5437
Faks: 41 22 909 5909
e-mail: ezimianina@unicef.org

za akademska vprašanja:

Amaya Gillespie
United Nations Secretary-General's Study on Violence
Against Children (Študija Generalnega sekretarja ZN o nasilju
nad otroki)
P.O. Box 48
CH-1211 Geneva 20 CIC, Switzerland
Tel: 41 22 791 9342
e-mail: amaya@sgsvac.org

O ŠTUDIJI ZN

Mir, Anže Šoštarič, 8. razred, Artiče, Slovenija.

POROČILO

1) Kaj je Študija ZN o nasilju nad otroki?

Študija je mejnik v prizadevanjih, da se izdela celovita slika narave, obsega in vzrokov nasilja nad otroki in predlaga jasna priporočila za ukrepanje, ki naj bi preprečilo in zmanjšalo tako nasilje.

Študija je prvo poročilo svoje vrste o tem vprašanju in je kot tako odločilno za opozarjanje na vsesplošen problem. Konec koncev je namen študije spodbuditi vlade, da izpolnijo svoje obveznosti za preprečevanje in odpravo nasilja nad otroki.

Mandat za študijo je dala Generalna skupščina. Generalni sekretar je za vodjo študije imenoval neodvisnega strokovnjaka Paula Sergia Pinheira. G. Pinheiro je nekdanji brazilski državni sekretar za človekove pravice in je od leta 1990 vodil brazilski državni Center za preučevanje nasilja.

2) Kako študija opredeljuje "nasilje"?

Študija opredeljuje nasilje kot namerno uporabo fizične sile ali moči, v obliki grožnje ali dejanskega nasilja, ki povzroči ali lahko povzroči poškodbo, smrt, psihično škodo, motnje v razvoju ali prikrajšanost. Študija svoje razumevanje nasilja opira na Konvencijo o otrokovih pravicah.

3) Kaj je spodbudilo študijo?

Vprašanje nasilja se je pojavilo v poročilih več držav, predloženih Odboru za otrokove pravice. Postalo je očitno, da je nujno potrebno boljše razumevanje celovitega področja problema in mehanizmov za ocenjevanje in obravnavanje.

Po dveh dneh razprave o nasilju nad otroki leta 2000 in 2001 je Odbor za otrokove pravice priporočil, naj Generalna skupščina zaprosi Generalnega sekretarja, naj se opravi poglobljena mednarodna študija o nasilju nad otroki. Komisija za človekove pravice je sprejela resolucijo, ki podpira to priporočilo, in zahtevala, da se v ta namen imenuje neodvisni strokovnjak.

4) Kaj je glavna tema študije?

Glavna tema študije je narava in obseg nasilja nad otroki v petih okoljih:

- dom in družina
- šole in druga izobraževalna okolja
- druga institucionalna okolja (sirotišnice, otroci, ki so prišli v navzkrižje z zakonom)
- skupnost in ulica
- pri delu

Za vsako vrsto nasilja bo študija preučila, kaj je znanega o vzrokih in s tem povezanim tveganjem ter varnostnih dejavnikih. Njen poudarek bo na preventivnih strategijah, predvsem z ugotavljanjem najboljših praks preventive, vključno s tistimi, ki jih določijo otroci.

O ŠTUDIJI ZN

Poročilo bo obravnavalo tudi več skupnih vprašanj, ki povečujejo otrokovo ranljivost v zvezi z nasiljem, vključno z:

- nasiljem v medijih in drugih virtualnih okoljih, vključno z otroško pornografijo;
- tradicionalne škodljive običaje, vključno s pohabljanjem ženskih spolnih organov in zgodnjimi/prisilnimi porokami;
- nasilje nad otroki iz etničnih manjšin, priseljencev ali nomadskih skupnosti;
- nasilje nad otroki, okuženimi z virusom HIV ali obolelimi za AIDSOM;
- otroci kot povzročitelji nasilja, vključno z ustrahovanjem.

5) Zakaj študija ne vključuje nasilja nad otroki med oboroženimi spopadi?

Vpliv oboroženega spopada na otroke je temeljito obdelan v študiji Grace Machel iz leta 1996, ki predstavlja mejnik. Študija bo obravnavala nekatere vidike nasilja, ki jih otroci doživijo zaradi nestabilnosti, ki jo povzročajo oboroženi spopadi, kot na primer nasilja v družini.

6) Katere agencije ZN sodelujejo v študiji?

UNICEF, Svetovna zdravstvena organizacija in Urad Visokega komisarja ZN za človekove pravice bodo tesno sodelovali in podpirali delo neodvisnega strokovnjaka. Tudi nekatere druge agencije ZN, kot na primer Mednarodna organizacija za delo (ILO), sodelujejo pri študiji.

7) Kdaj bo študija dokončana?

Študija nastaja že dve leti. Končno poročilo bo neodvisni strokovnjak predložil Generalnemu sekretarju in pričakuje se, da bo slednji oktobra 2006 Generalni skupščini predstavil priporočila, ki jih vsebuje poročilo. Dokument bo kratka predstavitev pomembnih ugotovitev s političnimi smernicami in jasnih priporočil, namenjenih predvsem državam/vladam.

UNICEF/SN/ZK00018/Pirozzi

Vodja mladine iz Moldove.

Načrtovani sta tudi dve ločeni poročili:

- Izčrpnjša publikacija, v kateri bodo upoštevana ključna priporočila iz Poročila o študiji Generalne skupščine, bo vsebovala več poglobljenih informacij o položaju otrok, najboljših praksah in izvajanju.
- Otrokom prijazna verzija poročila o študiji, prirejena prav za otroke in mladostnike.

SPREMINJANJE ODNOSA

UNICEF/SWZ000179/Pirozzi

Mati drži svojega otroka v materinskem domu v Chisinau, v Moldovi.

“Otroci potrebujejo nekaj discipline. Nikoli mi to ni škodilo.”

Preučevanje mentalnega zdravja dosledno kaže povezavo med nasiljem in slabim zdravjem. Odrasli, ki so bili kot otroci zlorabljeni, postanejo vezni člen v tragični verigi: manj verjetno je, da bodo imeli srečno in izpolnjeno življenje in tudi sami so bolj nagnjeni k nasilju — to je način reševanja problemov, ki so se ga naučili kot otroci.

“Vsi si prizadevajo za prepoved telesne kazni. Nemogoče je spremeniti odnos ljudi.”

Švedski primer dokazuje nasprotno. Ko so Švedi prvič govorili o prepovedi, je bilo veliko nasprotovanja. Uzakonjena je bila leta 1979. Kampanje ozaveščanja in vzgoja za starše so v medsebojnih odnosih ljudi povzročile zelo velike spremembe. Do leta 1995 je le še 6 odstotkov ljudi mislilo, da otroke lahko tepejo.

“No ja, stvari, o katerih beremo v časopisih, so res slabe, vendar so v družinah nasilje in spolne zlorabe redke. Družina je za otroka varno pribežališče.”

Primeri v naslovih so le vrh ledene gore. Raziskava, ki so jo opravile organizacije kot je Svet Evrope, je kritična do medijev, ker senzacionalistično obravnavajo nenavadne stvari — kot na primer ugrabitve, ki jih izvedejo neznanci — medtem, ko se

večina nasilja in zlorab zgodi v domačem okolju. UNICEFOVO poročilo Innocenti kaže, da zaradi fizičnega nasilja in zanemarjanja v industrijsko razvitih državah vsako leto umre 3.500 otrok, mlajših od 15 let.

“Ne moremo se vtikati v kulture drugih narodov, tudi ce nam to, kar pocnejo, ni vsec.”

Nič ne opravičuje vrste nasilja, ki se dogaja, ko se deklice obrezuje, otroke sili v zgodnje poroke ali jih kaznuje — celo ubije — zaradi kake kršitve kulturnih običajev. Projekti ozaveščanja, kot je program ES, imenovan Daphne, kažejo, da je s sodelovanjem s skupnostjo in verskimi voditelji mogoče spremeniti odnose.

Očetje so spremenili svoje mnenje o spolnem obrezovanju, ko so jih soočili z realnostjo bolečine, ki jo mora pri tem prestajati njihova hčerka. Skupnosti so začele iskati načine, kako bi s proslavljanjem in na nenasilen način ohranile običaje, s katerimi se obeležuje prehod iz otroštva v odraslo obdobje.

“Moj sosed krega svojega otroka – vendar se to mene ne tiče.”

Ignoriranje nasilja je enako kot če ga dopuščamo. Mogoče ne bi bilo prav, če se storilcu postavimo nasproti iz oči v oči, vendar je veliko načinov, kako lahko pomagamo. Na to lahko opozorimo policijo ali organe oblasti, ali pa otroku pomagamo in pokličemo zaupni telefon. Lahko sodelujemo tudi v kampanji proti nasilju nad otroki in v eni od skupin, ki povsod po Evropi delajo kampanje, odmeva tudi naš glas.

“Otroci so vzdržljivi. Hitro pozabijo.”

Pogovori s komaj petletnimi otroci iz številnih držav so pokazali, kako velika je škoda. “To je notranja bolečina”, je povedal sedemletnik. Anketa, ki jo je pri otrocih opravil UNICEF, je pokazala, da otroci iščejo priložnost, da bi o teh stvareh spregovorili, naj se jih ne tepe ali krega.

“Večina staršev ne tepe svojih otrok.”

Študije kažejo, da tam, kjer zakon telesno kazen dopušča, večina staršev vanjo verjame in jo tudi uporablja. Raziskava

SPREMINJANJE ODNOSA

v Slovaški republiki leta 2002 je pokazala, da 98,6 % staršev misli, da lahko tepejo otroke in 42 odstotkov meni, da je prav, če za to uporabijo nek pripomoček.

“V redu, nasilje ni prijetno, vendar to ni prednostni problem. To pa vsekakor ni, če ne škodi gospodarstvu, ali ne?”

Nasilje stane veliko denarja. Pomeni denar za zdravstvene storitve – v prvi vrsti za poškodovane ude, pozneje pa da se popravi uničeno življenje, ko se starejši otroci in odrasli, ki so bili kot otroci zlorabljeni, v begu pred svojimi problemi zatekajo k drogam, alkoholu ali brezdelju. Poročilo Svetovne zdravstvene organizacije WHO iz leta 1999 o preventivi omenja, da so za družbo človeški in finančni stroški spolne zlorabe otrok visoki. “Preventivni stroški so veliko nižji kot vsota začetnih in dolgoročnih stroškov ... za posameznika, družino in družbo.”

Moja družina, Marina Eberl, 6 let, Brezovica, Slovenija.

UNICEF/SWZK00180/Pirozzi

Dedek s snaho in tremi od svojih desetih vnukov v Tadžikistanu.

“S palicami in kamenjem jim lahko polomim kosti, besede pa ne morejo raniti. Torej, če svojega otroka ne tepem, mu ne morem škoditi, ali ne?”

Kazen brez fizičnega nasilja pa je lahko ravno tako škodljiva. Delo Sveta Evrope je pokazalo, da duševno nasilje – kot se povzroča z grožnjami, zasmehovanjem ali zastraševanjem – predstavlja v Evropi resen zdravstveni problem. Na otroke zelo vpliva tudi nasilje med staršema. Najboljša rešitev je če vlade staršem pomagajo pri iskanju najprimernejšega načina ravnanja.

UNICEF/SVZK00279/Piczi

Deček gleda televizijo v Centru za začasno osamitev v. Dušanbeju, Tadžikistan.

Mediji nam oblikujejo podobo o svetu — in zato imajo zelo velik vpliv pri spreminjanju odnosa do nasilja nad otroki. Novinarji, fotografi, redaktorji in uredniki programov so kot oči, ušesa in glas javnosti, in so prvenstveno odgovorni, da opozarjajo na zlorabo oblasti in človekovih pravic. S svojim delom lahko spodbujajo vlade, javnost in civilno družbo, da izvedejo spremembe. Imajo edinstveno možnost, da ljudem pomagajo razumeti, kako zaustaviti nasilje nad otroki.

Poročanje mora biti etično. Študije o načinu poročanja medijev kažejo, da je to prepogosto osredotočeno na grozo vzbujajočih, osamljenih primerih, da so novinarji preveč nagnjeni k senzacionalističnemu poročanju in da težnja, da se zgodbe izrabljajo, namesto da bi jih razlagali, pušča družbo v nevednosti glede njene odgovornosti.

UNICEFOVA brošura *Mediji in otrokove pravice* je bila narejena za pomoč strokovnjakom za medije, ki poročajo o otrocih, da bi to počeli odgovorno in zavarovali otroka ter s tem v zvezi pokazali s prstom na odrasle, ki svojih obveznosti do otroka niso izpolnjevali.

Organizacije kot je Mednarodna zveza novinarjev (IFJ) priznavajo odgovornost novinarjev ne le kar zadeva pošteno in natančno poročanje, temveč tudi v zvezi s predstavljanjem otrokovega mnenja. Spoštovanje otrokovih pravic je sestavni del poklicne etike Mednarodnega združenja novinarjev. Mednarodno združenje novinarjev je o tem sestavilo tudi mednarodne smernice, ki bodo v pomoč strokovnjakom za medije pri njihovem delu (Priznati otrokom, da imajo prav).

Kaj novinarji lahko storijo?

- Spodbujajo razprave o vprašanju nasilja nad otroki v naši regiji s primernim poročanjem o tem vprašanju
- Spoštujejo otrokovo zasebnost in v takih primerih zaščitijo njegovo identiteto.
- Omogočijo otrokom dostop do medijev, da lahko izrazijo svoje mnenje.
- Prosijo za otrokovo mnenje pri čemer upoštevajo varstvo identitete.
- Zagotovijo, da s tem, ko ščitijo vir, učinkovito raziskovalno novinarstvo ni ogroženo.
- Pozovejo vlade, naj izvajajo Konvencijo o otrokovih pravicah.
- Se borijo proti zlorabam otrok z odstranitvijo opolzkih izrazov iz jezika, ki ga uporabljajo, in poudarjanjem, da so izkoriščani otroci.
- Pri zbiranju gradiva sodelujejo z nevladnimi organizacijami ali ljudmi, ki jim otroci zaupajo.
- Spodbujajo projekte, ki vključujejo otroke — kot je otroška tiskovna agencija Children's Express v Združenem kraljestvu — in uporabijo gradivo, ki ga otroci pripravijo.
- Se potrudijo, da vprašanja obravnavajo z vidika otroka — na primer, sprašujejo otroke na ulici, kakšen je njihov pogled na svet.

Čemu bi se morali novinarji izogibati?

- Novinarstvu, ki se osredotoča na spolnost, nasilje ali žrtve in je za otroke potencialno škodljivo.
- Stereotipnemu in senzacionalističnemu gradivu.
- Poudarjanju predsodkov in vnaprej ustvarjenemu mnenju, ki prispevajo k toleriranju nasilja nad otroki.
- Ustvarjanju vtisa, da so mladostniki ali mlajši otroci že spolno dozoreli.
- Prikazovanju otrok kot 'malopridnežev' (v poročanju o uličnem kriminalu, na primer).

Hana Forčič in Urša Terčon, 9 let, Komen.

MEDIJI

www.violencestudy.org/europe-ca

Skrbimo drug za drugega, Luka Kuhar, 5. razred, Ljubljana, Slovenija.

ČE SI član parlamenta

- Prizadevaj si za sprejem zakonov o zaščiti otrok pred vsemi oblikami nasilja, zlorabe in izkoriščanja ter zagotovi mehanizme za dosledno izvajanje in odgovornost.
- Opazuj položaj otrok in zagotavlja strukture za prijavo nasilja in odziv nanj. Lahko predlagaš, da se z zakonom ustanovi neodvisni organ za nadziranje pravic otrok.
- Spremljaj doslednost vladne politike za zaščito otrok pred nasiljem in oceni njen vpliv na otroke.
- Določi podporo družinam kot politično prioriteto in jo vključi v politične manifeste.
- Poskrbi, da vlada odobri primeren proračun za preprečevanje nasilja nad otroki in za zaščito žrtev. Pozovi k določanju prioritete za specifične smernice financiranja, ki koristijo otrokom.
- Posvetuj se in sodeluj s skupinami civilne družbe, ki izvajajo aktivnosti za preprečevanje nasilja nad otroki in sodelovanje v kampanjah za ozaveščanje javnosti. Zagotavlja aktivno vključevanje otrok in mladine v ta proces.

ČE SI delavec v neposrednem stiku z otroki

- Nauči se prepoznavati zgodnje znake nasilja nad otroki in zlorabe otrok in prijavi takšne primere.
- Prekini tišino. Začni pogovor s svojimi kolegi, in prosi za usposabljanje o učinku nasilja na otroke in o primernih in pravočasnih odzivih.
- Bodi vzor. Začni uporabljati strokovni kodeks ravnanja, ki spoštuje fizično integriteto in dostojanstvo otrok.
- Upi se sprejemanju nasilja v družbi. Spodbujaj družbeni dialog o nasilju nad otroki, vključuj starše in otroke in angažiraj skupine v svoji skupnosti za iskanje načinov za preprečevanje nasilja.
- Izvajaj pritiske na politike, naj blaginja otrok postane nacionalna prioriteta.

ČE SI član organizacije civilne družbe

- Ozaveščaj o nasilju nad otroki. Zbiraj informacije o nasilju in organiziraj kampanje za njegovo prepoved in odpravo.
- Spremljaj vladne ukrepe in programe ter pozivaj politike, da odpravo nasilja nad otroki obravnavajo kot prioriteto.
- Upi se sprejemanju nasilja nad otroki v družbi. Spodbujaj in omogočaj javne razprave o nasilju na ravni skupnosti in države.
- Pomagaj vladam razvijati vzorce za preprečevanje nasilja in zaščito otrok pred njim. Lahko deliš svoje izkušnje, dobro prakso in naučene lekcije.

UNICEF/SWZK0234/Pirozzi

Delavka in otrok v domu za otroke, osirotele zaradi AIDS-a in za zapuščene otroke v Kaliningradu, Ruska federacija.

ČE SI starš ali zakoniti skrbnik otroka

- **Bodi vzor.** Zavzemaj se za pozitivno, nenasilno starševstvo in spodbujaj druge, da ravnajo enako.
- **Nauči se prepoznavati znake nasilja nad otroki in zlorabo svojega otroka,** ugotovi, komu lahko to prijaviš in kje lahko dobiš pomoč, če je prizadeta tvoja družina. **Pomagaj svojim otrokom razumeti njihove pravice.** Poskrbi, da se bodo tvoji otroci in njihovi prijatelji zavedali svoje pravice do zaščite pred vsemi oblikami nasilja in imeli dostop do potrebnih nasvetov in zagovorništva svojih pravic.
- **Prekini tišino in razširi sporočilo,** da nasilje nad otroki ni sprejemljivo in ovira otrokov razvoj.
- **Angažiraj ljudi okoli sebe.** Podpiraj kampanje za prepoved in odpravo vseh oblik nasilja nad otroki v šoli, skupnosti in v državi.

ČE SI otrok ali mladostnik

- Nauči se, zakaj je nasilje škodljivo in nesprejemljivo, in to povej tudi drugim.
- **Nauči se prepoznavati** različne oblike nasilja nad otroki in mladino.
- **Ugotovi, kje lahko prijaviš nasilje,** če kdaj postaneš njegova žrtev, ali če se to zgodi tvojim prijateljem ali sosedom.
- Nauči se zavarovati pred zlorabo in poškodbami in prepoznati tvegane situacije, ki jih lahko preprečiš ali se jim izogneš.
- **Spregovori** o nasilju, ki si ga doživel ali če si bil priča nasilju nad drugimi otroki in mladostniki, da jim zagotoviš primerno zaščito ali pomoč.
- **Aktivno sodeluj pri** različnih dejavnostih za otroke in mladino za preprečevanje in ustavitev nasilja nad deklkami in dečki.
- **Opominjaj odrasle** na njihovo odgovornost zaščititi otroke pred nasiljem in jih pokliči na zagovor, če ne ukrepajo.
- **Bodi vzor.** Zavzemaj se za ustvarjanje nenasilnega okolja zase in za svoje vrstnike.

Otroci igrajo nogomet v starem delu mesta Baku, Azerbajdžan.